

**Силабус навчальної дисципліни
«Релігієзнавство»**

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Освітньо-професійна програма «Економічна кібернетика».

Рік навчання: 2, семестр: 3

Кількість кредитів: 3/90

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль: диференційований залік

Форма проведення занять: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-консультаційна робота

Назва курсу	Релігієзнавство
Викладач	Чупрій Леонід Васильович
Контактний тел.	0979467844
E-mail:	Chupriy2006@ukr.net
Електронна версія курсу	https://meet.google.com/pkf-ekim-xyj
Консультації	<i>Очні консультації: 2 год. Понеділок з 13.00 до 15.00</i>

Коротка анотація до курсу.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів освіти системних знань про становлення феномену релігії у світі в його історичному розвитку і на сучасному етапі, розуміння дискусійного стану проблеми національної та релігійної ідентичності, ознайомлення з широкою палітрою ідей представників зарубіжної та української суспільно-політичної думки стосовно взаємозв'язку феномену ідентичності та політичних процесів в нашій державі.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичним та методологічним підґрунтям сучасних наукових досліджень щодо проблем релігії; ґрунтовне вивчення студентами принципів багатоаспектної взаємодії політики і релігії, держави і церкви у глобалізованому світі, ролі релігійного фактору у сучасній системі міжнародних відносин та глобальній політиці, його впливу на світові політичні процеси, засвоєння здобувачами вищої освіти змісту основних науково-теоретичних концепцій формування і розвитку релігійних ідей; оволодіння категоріально-понятійним апаратом та теоретичними і практичними результатами сучасних досліджень взаємозв'язку релігійної ідентичності та політичних процесів у світі та в Україні; оволодіння практичними навичками самостійного здійснення світоглядно-політичного вибору в умовах соціальної напруги з урахуванням наявної інформації.

1. Формат курсу – очний та змішаний. Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання (лекції, семінарські і практичні заняття) з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерне тестування, підготовка проєктів, аудіо- та відео- навчальні матеріали, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо на платформі дистанційного навчання MOODLE.

2. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність працювати автономно. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя

3. Результати навчання. Засвоїти понятійний апарат із навчальної дисципліни, уміти його адекватно використовувати. Сформувати здатність аналізувати та пояснювати суть та значення релігійних процесів. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні теоретико-концептуальні засади досліджень релігії як соціокультурного феномену;

- основні типи релігій;
- значення і місце досліджень релігійних процесів в системі теоретичних і практичних наук;
- основні поняття, терміни, концепції досліджень релігійної ідентичності;
- сутність релігійної соціалізації особистості та її зв'язок з політичними процесами;
- історію становлення релігійної та культурної ідентичності в Україні від княжої доби до сучасності;
- зв'язок релігійних та політичних процесів з формуванням національної ідентичності у сучасній Україні.

4. Обсяг курсу для денної форми навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин (денна)
лекції	24 год.
семінарські, практичні заняття	20 год.
самостійна робота	44 год.
індивідуально-консультац. робота	2 год.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання. У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період необхідно мати комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу Internet), доступ до платформи MOODLE, та оргтехніку для комунікації з викладачем та підготовки (друку) рефератів, проектів та інших письмових робіт.

5. Політика курсу – дотримання академічної доброчесності відповідні до «Положення про академічну доброчесність в ДПУ». Плагіат і інші форми нечесної роботи неприпустимі. Неприпустимі віддзеркалення коментарів інших здобувачів вищої освіти на форумі і наслідування їм, що розцінюється, як фальсифікація реальних даних інформаційного стану здобувача вищої освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

6. Схема дисципліни

Години/ семестр	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
10 год./ 2 сем.	Тема 1: Теоретико-концептуальні засади дослідження релігії. 1. Релігієзнавство як наука.	<i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування,	Вивчити основні наукові підходи до вирішення проблеми релігійності. Зрозуміти як відбувалося формування та розвиток	3 б.

	<p>2. Історія формування поняття «релігія» як наукового концепту.</p> <p>3. Релігійний світогляд, його особливості</p> <p>4. Історія розвитку релігії</p>	<p>підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>провідних наукових концепцій релігії.</p> <p>Охарактеризувати специфіку конструктивістського (конвенціонального) підходу в дослідженні релігійності.</p> <p>Вияснити які існують сучасні форми релігійної ідентифікації.</p>	
10 год./ 2 сем.	<p>Тема 2: Основні типи релігій.</p> <p>1. Первісні релігійні вірування</p> <p>2. Національні релігії.</p> <p>3. Політеїстичні вірування</p> <p>4. Монотеїстичні релігії.</p> <p>5. Сучасні релігійні вірування</p>	<p><i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Охарактеризувати специфіку основних концепцій релігії, знати їх суть та історію формування.</p> <p>Проаналізувати зміст основних підходів до визначення релігії в західних, російських та українських дослідженнях. Зрозуміти сутність поняття, основні види та основні функції релігійної свідомості</p>	3 б.
12 год./ 2 сем.	<p>Тема 3: Релігійна ідентичність та її зв'язок з політичними процесами.</p> <p>1. Становлення ідентичності як результат процесу соціалізації.</p> <p>2. Релігійна соціалізація особистості: етапи, чинники, наслідки.</p> <p>3. Релігійна ідентичність як складова релігійної культури.</p> <p>4. Зв'язок релігійної соціалізації із політичними процесами</p> <p>5. Релігійна ідентичність та її взаємозв'язок з етно-національною ідентичністю..</p>	<p><i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Розкрити особливості релігійної ідентичності.</p> <p>Вивчити як відбувалося становлення культурної ідентичності і як вона пов'язана з процесом соціалізації особистості.</p> <p>Проаналізувати специфіку релігійної соціалізації.</p> <p>Визначити етапи релігійної соціалізації.</p> <p>Розкрити значення сім'ї, освіти, громади у процесі релігійної соціалізації особистості.</p> <p>Охарактеризувати складові релігійної ідентичності: релігійну належність, конфесійну ідентичність, етно-конфесійну ідентичність.</p>	3 б.
12 год./ 2 сем.	<p>Тема 4: Кризові явища в сучасному релігійному житті і проблема ідентичності.</p> <p>1. Криза традиційної релігійності та церковності як загроза збереження</p>	<p><i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою</p>	<p>Вияснити причини кризи традиційної релігійності і її зв'язок із проблемою збереження ідентичності.</p> <p>Розкрити вплив боротьби модернізму і фундаменталізму на еволюцію віровчення,</p>	3 б.

	<p>ідентичності.</p> <p>2. Еволюція віровчення, культової і позакультової діяльності традиційних конфесій в контексті протистояння модернізму та фундаменталізму.</p> <p>3. Боротьба за збереження ідентичності як одна з детермінант релігійного конфлікту.</p> <p>4. Релігійна толерантність як основа міжконфесійного діалогу і як загроза ідентичності.</p>	самостійного вивчення дисципліни	<p>культової і позакультової діяльності релігійних конфесій.</p> <p>Вивчити сутність конфлікту ідентичностей у сфері релігії як виду соціальних конфліктів.</p> <p>Вияснити, чому необхідна підтримка толерантності у міжконфесійних відносинах і чому вона є основою релігійної культури.</p>	
18 год./ 2 сем.	<p>Тема 5: Історія становлення релігійних ідей в Україні, починаючи від княжої доби і до здобуття незалежності.</p> <p>1. Розвиток етнічних та релігійних процесів у княжий період та польсько-литовську добу.</p> <p>2. Етно-релігійні процеси та формування української ідентичності у період появи козацтва та існування козацької державності.</p> <p>3. Національно-релігійні процеси в Україні з кінця XVIII до початку XX ст.</p> <p>4. Національно-релігійні процеси в Україні в XX ст. до набуття незалежності.</p>	<p><i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Зрозуміти, яким чином відбувалося формування протоукраїнської етнокультурної та релігійної спільності на території Київської Русі, Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.</p> <p>Розглянути основні аргументи на користь концепції, яка розглядає козацтво як інтегруючий чинник українського суспільства у XVI-XVIII ст.</p> <p>Вивчити, яким чином відбувалося національно-релігійні процеси на українських етнічних землях у складі трьох імперій з кінця XVIII до початку XX ст.</p> <p>Виявити взаємозв'язок етно-культурних та релігійних процесів в Україні в XX ст. до набуття незалежності.</p>	3 б
11 год./ 2 сем.	<p>Тема 6: Специфіка української релігійно-культурної ідентичності і чинники, що вплинули на її формування.</p> <p>1. Роль християнства та православної церкви у формуванні українського народу.</p> <p>2. Подвійна (етнічна і</p>	<p><i>Семінар:</i> Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Проаналізувати специфіку і конфесійну структуру сучасного українського етносу.</p> <p>Вияснити, чому і як релігія та церква виступають чинниками консолідації або дезінтеграції українського етноса.</p> <p>Розглянути специфіку подвійної (етнічної та</p>	3 б

	<p>конфесійна) ідентичність та лояльність українців.</p> <p>3. Наслідки входження окремих українських регіонів до складу різних етно-конфесійних та цивілізаційних спільнот в контексті збереження регіональних особливостей.</p> <p>4. Значення релігійної ідентичності для процесів національної консолідації українців в межах окремих історичних періодів.</p>		<p>конфесійної) ідентичності та лояльності українців.</p> <p>Вияснити, яким чином на ідентичність українців впливає та обставина, що наша країна розташована на кордоні між цивілізаціями.</p> <p>Охарактеризувати основні регіональні особливості етно-культурної та релігійної ідентичності українців.</p>	
11 год./ 2 сем.	<p>Тема 7: Взаємозв'язок політичних і конфесійних процесів.</p> <p>1. Релігія як фактор політичної стабілізації.</p> <p>2. Релігія і національно-політичні рухи.</p> <p>3. Державно-правове регулювання релігійних процесів.</p> <p>4. Конфесійна структура населення України та її зв'язок із політичними факторами.</p>	<p><i>Семінар:</i></p> <p>Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Вивчити та з'ясувати, чому державна влада є одним з головних факторів взаємодії політики і релігії.</p> <p>Охарактеризувати релігійну єдність як фактор політичної стабілізації.</p> <p>Розглянути види правового статусу релігійних організацій в системі державно-правових режимів.</p> <p>Знати специфіку основних релігійних і національно-політичних рухів в Україні.</p> <p>Вміти розкрити конфесійну структуру населення України.</p>	3 б
12 год./ 2 сем.	<p>Тема 8: Вплив релігійних процесів на формування національної ідентичності у незалежній Україні.</p> <p>1. Особливості і чинники розвитку української громадянської, національної і релігійної ідентичності на сучасному етапі.</p> <p>2. Регіональний вимір національно-релігійних процесів в Україні.</p> <p>3. Перспективи ПЦУ як автономної української православної</p>	<p><i>Семінар:</i></p> <p>Тести, робота в групах, дискусія, усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни</p>	<p>Вияснити, якими є чинники розвитку української громадянської, національної і релігійної ідентичності на сучасному етапі (культурні, політичні, релігійні тощо).</p> <p>Розглянути регіональну специфіку національно-релігійних процесів у сучасній Україні.</p> <p>Проаналізувати специфіку боротьби за автономну українську православну церкву у контексті укріплення незалежної української державності.</p> <p>Охарактеризувати глобалізацію як</p>	3 б

церкви в контексті отримання томосу. 4. Глобалізація як загроза «розмивання» культурної ідентичності українців. 5. Проблеми національно-релігійних меншин в Україні на сучасному етапі.		потенційну загрозу «розмивання» етнокультурної ідентичності українців. Вияснити правовий статус національних та релігійних меншин у сучасній Україні.	
---	--	--	--

7. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію належним чином обґрунтовував свої думки та зробивузагальнені підсумки.
2	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неточності та незначні помилки.
1	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання
0	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

К-сть балів	Критерії оцінювання
9	Послідовність, логічність написання роботи, що супроводжена наочним матеріалом та, відповідно, її захистом, виокремленням основних наукових положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
5	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, проте у роботі відсутній зв'язок результатів практичної діяльності із науковими засадами
4	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, підготовлена презентація, що розкриває основні положення, проте здобувач не захистив представлений матеріал
3	Послідовність, логічність написання дослідження наявна, проте результати не мають візуального супроводу у вигляді презентації
2	Робота представлена, захищена усно, проте відсутні її захист і презентація
1	Робота здана, не захищена, презентація відсутня
0	Робота відсутня

Шкала оцінювання контрольних робіт

К-сть балів	Критерії оцінювання
6	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час написання контрольних робіт із

	посиланням на актуальні літературні джерела, володіючи термінологічним словником із навчальної дисципліни
4	Здобувач вищої освіти володіє теоретичними засадами досліджуваної теми, проте не здатний пов'язати теорію із практикою, спостерігається недостатнє усвідомлення термінологічного апарату навчальної дисципліни
2	Здобувач вищої освіти в неповному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його у письмових відповідях, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності
1	Здобувач вищої освіти має суттєві ускладнення під час письмового викладу матеріалу, не розуміє змісту теоретичних питань, не готовий дати відповідь на практичні завдання
0	Робота відсутня

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в 5-бальну та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен/диференційований залік	залік
45-50	A	відмінно	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
40-44	B	дуже добре	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
35-39	C	добре			
30-34	D	задовільно	Середній (репродуктивний)	задовільно	
25-29	E	достатньо			
17-24	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-16	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту			

Розподіл балів по модулях.

	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	в. робота	СР 1 – 6	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	МКР 2–6	Комп'ютерне тестування	Диференційований	Загальна оцінка з курсу	50 балів
--	------------	------------	------------	------------	-----------	-----------------	------------	------------	------------	------------	----------------	------------------------	------------------	-------------------------	-----------------

Робота здобувачів на семінарських заняттях	3	3	3	3			3	3	3	3				
	Модуль 1 – 27 балів				Модуль 2 – 18 балів				5 балів	50 балів	100 балів			

8. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамени	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вмie самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вмie використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно	Зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вмie зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві,			

			добирати аргументи для підтвердження думок.			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			

9. Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (3 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції Факультету за наявності поважних причин.

- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / диференційований залік – 50/50%
-------------------------	---

оцінювання курсу	
Вимоги до письмової роботи	На кожен семінар розробляється есе-рефлексія до 350 слів на статтю, що запропонована для читання. Есе-рефлексія повинна бути написана самостійно, плагіат заборонений, не потрібно робити посилань чи цитувань. Оцінюється якість та оригінальність наведених аргументів. Есе повинно бути надіслано до 16:00 у попередній день перед семінаром. Есе може бути максимально оцінено в 1 бал.
Семінарські заняття	На семінарських заняттях кожен студент з кожної теми виконує індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється: «відмінно» – коли здобувач вищої освіти дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, вирішення задач та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «добре» – коли здобувач вищої освіти володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «задовільно» – коли здобувач вищої освіти дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність; «незадовільно з можливістю повторного складання» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій. Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу.
Умови підсумкового контролю	Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
2. Матвієнко О. Релігієзнавство: навчально-методичні рекомендації (для студентів за спеціальністю 033 «Філософія») / Оксана Матвієнко; Навчально-методична серія «КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ»; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; каф. філософії]. – Ужгород: В-тво УжНУ «Говерла». 2020. – 39 с.
3. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.
4. Козловець М. А. Національна ідентичність в Україні в умовах глобалізації: Монографія / М. А. Козловець, Н. М. Ковтун. – К.: ПАРАПАН, 2019. – 348 с.
5. Кривицька О.В. Демаркаційні лінії в етнополітичному просторі України [монографія] / О.В. Кривицька. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. – 328 с.
6. Білий О. Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір / О. Білий, О. Гомілко, С. Лозниця та ін.; [Відп. ред. О. Білий]. – К. : Наукова думка, 2020. – 277 с.

Допоміжна

1. Богдановський І. В. Філософський аналіз феномену нетрадиційної релігійності: соціальний і психологічний аспекти: монографія. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2012. – 373 с.
2. Бодак В. Культурна соціалізація особистості та роль релігії в її формуванні // Релігія та Соціум. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. – № 1 (3). – С. 66-71.
3. Верховцева І. Г. Церковно-освітня діяльність в українському Подунав'ї наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії, 2013, № 23-1. – С. 453-460.
4. Войналович В. А., Кочан Н. І. Релігійний чинник етнополітичних процесів у Галичині: повоєнна радянська доба і сучасність. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. – 408 с.
5. Курас І. Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
6. Мадей Н. Феномен конфесійної ідентичності в українському суспільстві // Духовність. Культура. Нація. Зб. Наук. статей. Випуск 4. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – С. 158-165.
7. Маринович М. Проблема збереження релігійної ідентичності в умовах відкритого суспільства // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід. – Львів, 1999. – С. 219-224.
8. Филипович Л. О. Релігія і нація в суспільному житті України і світу / Л. О. Филипович, М. Ю. Бібій, В. Є. Єленський; [За ред. Л. О. Филипович]. – К.: Наукова думка, 2006. – 287 с.
9. Черниш Н. Й. Ідентичності в сучасній Україні та стратегії їх вивчення // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2011. – № 941. – С. 100-110.

Інформаційні ресурси:

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (науковий редактор). Київ. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Книга 1. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book1.pdf.
2. Енциклопедія історії України: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>.
3. Етнічний вимір соціоструктурних перетворень / Фадєєв В. Б., Носова Г. Ю., Багінський В. В., Попов Б. В. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.filosof.com.ua/BIBLIO/Fadejev_Monogr.pdf.
4. Офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень громадської думки, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень): www.useps.org.
5. Сайт Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАНУ: <https://ipien.gov.ua>.
6. Сміт Е. Національна ідентичність (пер. з англ.). Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/smith/smi.htm>.
7. Статистичні матеріали Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua.
8. Студентська бібліотека наукової літератури: <http://www.studfiles.ru/all-vuz/879/folder:2208/>.
9. Суперечності ідентичностей в Україні та шляхи їх регулювання в контекстах політики громадянської консолідації української нації / Аналітична доповідь. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/superechnosti_193.pdf.
10. Україна та проект «русского мира»: аналіт. доп. / С. І. Здіорук, В. М. Яблонський, В. В. Токман [та ін.]; за ред. В. М. Яблонського та С. І. Здіорука. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zdioruk_Serhii/Ukraina_ta_proekt_russkoho_myra.pdf?
11. Чорноморець Ю. Сучасні проблеми з релігійною ідентичністю: трагедія православ'я. Електронний ресурс. Режим доступу: risu.org.ua/ua/index/monitoring/society_digest/42544/.

Міжнародні видання:

- 1 Міжнародна база наукових статей: <https://journals.sagepub.com/action/doSearch?filterOption=allJournal&AllField=sociology>.
- 2 Журнали з політології та інших гуманітарних наук (JSTOR Art & Science I): www.jstor.org.

3 Журнали видавництва Cambridge University Press: <https://www.cambridge.org/core>

4 Журнали видавництва Oxford University Press: http://www.oxfordjournals.org/our_journals.

5 Колекція наукових часописів видавництва «Ельзевір»: <http://www.sciencedirect.com>.

6 Jansen T. European Identity and/or the Identity of the EU / T. Jansen // In T. Jansen (ed.) Reflections on European Identity: European Commission Forward Studies Unit. – 1999. – P. 27-36. –Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.pedz.uni-mannheim.de/daten/edz-mr/pbs/00/european_identity_en.pdf.